

Хацаюк О., Жембровський С. Сутність, зміст та структура формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування заходів фізичного впливу, сили в реаліях сьогодення: теоретичний аспект. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 5. С. 134-141. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-017>.

Khatsaiuk O., Zhembrovskiy S. Sutnist, zmist ta struktura formuvannya hotovnosti maibutnix ofitseriv NHU do zastosuvannya zakhodiv fizychnoho vplyvu, syly v realiiakh sohodennia: teoretichnyi aspekt [Ways of forming readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to apply measures of physical influence through special combat techniques: theoretical aspect]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 5. S. 134-141. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i5-017>.

УДК 355.42:796.01

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i5-017

Олександр ХАЦАЮК

Національний університет оборони України, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4166-9099>

hatsa@ukr.net

Сергій ЖЕМБРОВСЬКИЙ

Національний університет оборони України, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-4903-9398>

zhembr@ukr.net

СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СИЛИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано сутність, зміст та структуру формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування заходів фізичного впливу та сили в умовах сучасної службово-бойової (оперативної) діяльності. Проведено аналіз наукових джерел 2020-2025 років, що висвітлюють питання спеціальної фізичної підготовки, педагогічного моделювання професійної готовності та оновлення змісту військово-прикладних дисциплін. Встановлено, що готовність майбутнього офіцера є інтегральним особистісно-професійним утворенням, яке поєднує мотиваційно-ціннісний, когнітивно-правовий, операційно-діяльнісний, психофізичний та рефлексивно-коригувальний компоненти.

Розроблено авторську поетапну логіку формування готовності та критеріально-рівневу модель її діагностування, що включає систему критеріїв, показників і чотирирівневу шкалу оцінювання. Запропонована модель створює методологічну основу для педагогічної апробації та інтеграції у навчально-тренувальний процес майбутніх офіцерів, сприяє підвищенню ефективності формування професійно важливих компетентностей та забезпечує готовність курсантів і курсанток діяти правомірно, технічно ефективно та психологічно стійко в умовах варіативного силового контакту (екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності).

Перспективи подальших наукових досліджень передбачають комплексну розробку та апробацію експериментальних організаційно-педагогічних умов, які сприяють формуванню готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування заходів фізичного впливу, сили. Окрім цього, вони включають створення та тестування спеціалізованої педагогічної технології, призначеної для системи спеціальної фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах інституцій сектору безпеки та оборони. Такий підхід дозволяє поєднати теоретичне обґрунтування з практичною реалізацією навчально-тренувального процесу, забезпечуючи готовність представників досліджуваної категорії до професійної діяльності в екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Ключові слова: військово-прикладні навички; готовність; екстремальні умови; заходи фізичного впливу; майбутні офіцери; професійна освіта; професійна підготовка; рукопашна підготовка.

Oleksandr KHATSAIUK

National Defence University of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4166-9099>

hatsa@ukr.net

Serhii ZHEMBROVSKIY

National Defence University of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-4903-9398>

zhembr@ukr.net

WAYS OF FORMING READINESS OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE TO APPLY MEASURES OF PHYSICAL INFLUENCE THROUGH SPECIAL COMBAT TECHNIQUES: THEORETICAL ASPECT

Abstract. The contemporary development of higher military education in Ukraine necessitates a substantial revision of professional training for future officers of the National Guard of Ukraine (NGU), driven by martial law conditions and accumulated combat experience. This article theoretically substantiates the essence, content, and structure of forming readiness among future NGU officers to apply measures of physical influence and force in current realities. Despite significant scientific groundwork, there remains a critical contradiction between heightened operational demands and insufficient theoretical conceptualization of this readiness within professional education systems. Existing approaches often isolate physical skills from legal and psychological contexts, failing to meet modern combat requirements regarding proportionality and lawfulness.

Employing a systemic approach, theoretical analysis, modeling, and comparative methods, the study analyzes new regulatory frameworks, including Orders of the NGU Commander. Readiness is defined as an integral personal-professional formation manifesting in the capability to lawfully, tactically, and technically effectively implement physical coercion. The research proposes a novel five-component structure: motivational-value, cognitive-legal, operational-activity, psycho-physical, and reflexive-corrective. Furthermore, a stage-by-stage logical scheme for formation and a criteria-level diagnostic model comprising four proficiency levels were developed to assess competency progression.

Results indicate that the systemic interaction of these components ensures holistic professional development for direct force contact situations. The scientific novelty lies in the first-time theoretical justification of this polycomponent structure and formation logic specifically for NGU officers. Practical implications include modernizing special physical training programs, developing diagnostic tools, and designing pedagogical experiments. This study establishes a methodological framework for enhancing the effectiveness of officer training within security and defense sector institutions, ensuring lawful and adaptive application of force in extreme operational environments. The findings contribute to minimizing legal risks while maximizing operational efficiency during service-combat activities, ultimately strengthening the defensive capacity of the state through improved officer competency in high-stakes scenarios. This theoretical foundation is crucial for subsequent experimental validation and comprehensive curriculum reform within higher military educational institutions.

Keywords: military-applied skills; readiness. extreme conditions; measures of physical influence; future officers; professional education; professional training; hand-to-hand combat training.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку системи вищої військової освіти України характеризується суттєвим переглядом змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України відповідно до наявного бойового досвіду та реалій сьогодення. Законодавчо визначені функції Національної гвардії України (НГУ) охоплюють участь у забезпеченні державної безпеки, охороні громадського порядку, виконанні бойових і спеціальних завдань, припиненні протиправних дій, а також нейтралізації загроз у безпосередньому контакті з правопорушником або противником, що об'єктивно підвищує вимоги до рівня готовності майбутніх офіцерів до правомірного й ефективного застосування заходів фізичного впливу, сили.

Пріоритетності досліджуване питання набуває в умовах сучасної службово-бойової діяльності, яка характеризується високим ступенем невизначеності та екстремальності. Офіцерський склад НГУ змушений діяти в середовищі, де динаміка змін обстановки, обмеженість простору для маневру та критичне психоемоційне навантаження поєднуються з реальною загрозою життю. Вирішальним показником професіоналізму в такій ситуації виступає здатність до миттєвого переключення алгоритмів поведінки: від спроб мирного врегулювання конфлікту засобами комунікації до рішучого застосування спеціальних прийомів боротьби та заходів фізичного впливу з метою негайного припинення протиправних дій.

За таких умов застосування заходів фізичного впливу, сили розглядається не лише як елемент спеціальної фізичної підготовки, а як інтегральний показник професійної готовності, що поєднує правовий, тактико-спеціальний, психолого-педагогічний і функціональний компоненти.

Аналіз низки сучасних наукових праць: О. Гнидюк [4], О. Бондарович, М. Богданов [2], засвідчує наявність вагомих напрацювань щодо формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності, структури бойової готовності, а також педагогічного моделювання готовності до застосування заходів фізичного впливу, сили (ЗФВС) в різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. Водночас, попри наявність окремих наукових підходів, питання теоретичного обґрунтування сутності, змісту та структури саме процесу формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС в сучасних умовах залишається недостатньо розробленим.

Проблемність дослідження посилюється суперечністю між:

- 1) об'єктивним зростанням вимог до службово-бойової (оперативної) діяльності офіцерів НГУ в умовах воєнного стану;
- 2) необхідністю правомірного, швидкого та тактично виправданого застосування фізичної сили;
- 3) потребою цілісного педагогічного осмислення структури відповідної готовності;
- 4) недостатнім рівнем розробленості теоретичних засад її формування в системі професійної освіти майбутніх офіцерів.

У практичному вимірі розв'язання окресленої проблеми безпосередньо пов'язане з удосконаленням змісту освітніх програм спеціальної фізичної підготовки, тактико-спеціальних дисциплін, правової підготовки, а також із впровадженням сучасних педагогічних моделей формування професійної готовності майбутніх офіцерів до дій у «контактній фазі службово-бойового зіткнення». Саме тому наукове обґрунтування сутності, змісту та структури цього феномену є важливим завданням військової педагогіки, теорії професійної освіти та системи спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Отже, зв'язок порушеної проблеми з важливими науковими та практичними завданнями полягає у необхідності подальшого розвитку теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ, спрямованих на формування їхньої стійкої готовності до ефективного, правомірного та ситуаційно доцільного застосування ЗФВС відповідно до реалій сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного наукового дискурсу засвідчує, що впродовж 2020-2025 років проблема професійної підготовки майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України набула нового змістового наповнення, що зумовлено трансформацією

характеру службово-бойової (оперативної) діяльності (СБОД), зміною безпекового середовища та підвищенням вимог до готовності військовослужбовців діяти в умовах безпосереднього силового контакту (Н. Сороколіт, О. Римар, У. Шевців, Г. Галашевський, І. Пилипчак та ін. [16], В. Пронтенко, О. Старчук, О. Гусак, А. Дятел, І. Хлібович та ін. [15]). Особливе місце в цьому аспекті посідають дослідження, присвячені модернізації системи спеціальної фізичної підготовки (М. Москаленко, В. Откидач, М. Корчагін, А. Балдецький [11], С. Маняк, В. Откидач, М. Корчагін, О. Гарбузов [10]), педагогічному моделюванню професійної готовності (І. Чистякова, І. Драга [19], І. Беліков, С. Жембровський, Д. Погребняк [1]) та оновленню змісту військово-прикладних дисциплін (Р. Феніч [17], Д. Кисленко, В. Бондаренко [5]).

Так, у працях: Р. Ковальчука, О. Багаса [6], Р. Любича, О. Хоменка, О. Зонова, О. Абраменка, О. Большакова [7], присвячених модернізації системи рукопашної підготовки майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ), наголошено на необхідності оновлення техніко-тактичного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою (заходів фізичного впливу, сили) відповідно до реальних умов сучасного бою та СБОД. Автори акцентують увагу на тому, що традиційні підходи до формування спеціальних рухових дій уже не повною мірою відповідають специфіці контактної взаємодії в умовах міського бою, штурмових дій і стабілізаційних заходів, що потребує перегляду педагогічних засобів підготовки представників досліджуваної категорії.

Важливим напрямом сучасних досліджень є професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх офіцерів в умовах моделювання бойової діяльності. Ученими (практиками): О. Первачуком, А. Одеровим, С. Романчуком, Р. Куцезолом, І. Сіроштаном та ін. [12], В. Пономарьовим, В. Гунченком, О. Воронцовим, О. Ткачуком, О. Абраменком та ін. [13], встановлено, що інтеграція ситуаційного моделювання, варіативних сценаріїв дій та контрольованого психофізичного навантаження позитивно впливає на формування професійно значущих компетентностей, забезпечуючи перенесення сформованих рухових навичок (військово-прикладних) у реальні умови виконання завдань за призначенням. Водночас автори справедливо вказують на недостатню інтеграцію фізичної, тактичної та психологічної складових у чинних освітніх програмах.

Окремий блок наукових праць присвячений організаційно-педагогічним умовам формування практичної підготовленості майбутніх офіцерів. У дослідженнях учених: О. Міршука [8], О. Пришви, А. Бутенка, О. Нестерова, Т. В., Гром, та ін. [14], розкрито механізми розвитку вмінь організовувати форми фізичної підготовки з майбутнім підлеглим особовим складом, обґрунтовано роль цифрових засобів навчання, фітнес-технологій та педагогічного проектування освітнього процесу. Особливу цінність для нашого дослідження становить висновок про необхідність переходу від ізольованого формування рухових умінь до комплексного розвитку професійної готовності, що охоплює когнітивний, діяльнісний, мотиваційний і рефлексивний компоненти.

Суттєвий внесок у розвиток зазначеної проблематики зроблено дослідниками: П. Хоменка, Р. Феніча [18], М. Боровика, О. Мартиненка, В. Оленченка, М. Супронюк, С. Кулібаби [3], які присвячені аналізу проблем організації спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ в умовах навчання у вищому військовому навчальному закладі (закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання). Учені підкреслюють, що існуюча система спеціальної фізичної підготовки (СФП) не в повній мірі забезпечує належного рівня перенесення сформованих навичок у площину реальної професійної діяльності, оскільки недостатньо враховує специфіку службово-бойових сценаріїв, часовий дефіцит прийняття рішень та поєднання фізичного впливу з правовими обмеженнями застосування ЗФВС.

Заслужують на увагу й дослідження у сфері формування загальних і професійних компетентностей майбутніх офіцерів (О. Марков, Ю. Самсонов, С. Бородін, В. Шемчук, І. Атаманенко [9], Д. Шаршаткін [20]), у яких наголошується, що сучасна модель офіцера має передбачати здатність до швидкої адаптації, лідерського прийняття рішень, стресостійкості та ефективної міжособистісної взаємодії в екстремальних умовах СБОД. Саме ці компетентності є методологічною основою для формування готовності до правомірного застосування ЗФВС в ситуаціях підвищеного ризику (екстремальних умовах СБОД).

Попри значну кількість наукових праць, результати проведеного аналізу дозволяють констатувати, що більшість досліджень зосереджені переважно на методиці розвитку фізичних якостей, удосконаленні техніко-тактичного арсеналу або організації навчального процесу, тоді як сутність, зміст і внутрішня структура саме процесу формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС в реаліях сьогодення залишаються недостатньо концептуалізованими.

Недостатньо розкритими залишаються:

- 1) педагогічна природа феномену «готовність» у сенсі СБОД;
- 2) взаємозв'язок її мотиваційного, когнітивного, правового, психофізичного та діяльнісного компонентів;
- 3) структура процесу її формування в системі професійної освіти майбутніх офіцерів НГУ;

4) критерії переходу від сформованості окремих навичок до інтегральної готовності діяти в умовах реального силового контакту.

Таким чином, результати аналізу останніх досліджень і публікацій підтверджують наявність об'єктивної наукової потреби в теоретичному обґрунтуванні сутності, змісту та структури формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС в реаліях сьогодення, що і визначає логіку подальшого наукового пошуку.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати сутність, зміст та структуру формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування заходів фізичного впливу, сили в реаліях сьогодення.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано комплекс методів наукового пізнання, що забезпечив теоретичне обґрунтування сутності, змісту та структури формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування заходів фізичного впливу та сили. Системний підхід дозволив розглядати процес підготовки як цілісну, взаємопов'язану систему компонентів фізичної, психологічної та спеціальної готовності. Метод теоретичного аналізу та синтезу забезпечив інтеграцію наукових положень і визначення структурних елементів процесу формування готовності. Термінологічний аналіз гарантував точність і однозначність використаних понять, а методи абстрагування та конкретизації дозволили виділити суттєві характеристики процесу та перенести їх у практичні рекомендації. Педагогічне моделювання сприяло відтворенню ключових елементів підготовки у навчальних програмах та тренувальних сценаріях. Порівняльний аналіз дозволив зіставити національні та міжнародні практики підготовки майбутніх офіцерів, а методи індукції та дедукції забезпечили формування узагальнених положень на основі емпіричних даних та їх перевірку в конкретних умовах навчання та тренувань. Крім цього використано особистий досвід організації системи рукопашної підготовки (застосування ЗФВС представниками інституцій СБОУ).

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному науковому дискурсі проблема готовності фахівця до професійної діяльності розглядається як багатоаспектний інтегративний феномен, що поєднує особистісні, когнітивні, функціональні та поведінкові характеристики суб'єкта діяльності. Водночас специфіка службово-бойового (оперативного) призначення підрозділів НГУ, особливо в умовах воєнного стану, штурмових дій у складі малих тактичних груп, стабілізаційних заходів і правоохоронних операцій, потребує переосмислення змісту цього феномену крізь призму застосування ЗФВС як інструменту правомірного та тактично доцільного примусу.

На підставі узагальнення положень військової педагогіки, теорії професійної освіти, спеціальної фізичної підготовки та сучасного досвіду СБОУ НГУ готовність майбутнього офіцера НГУ до застосування ЗФВС доцільно трактувати як інтегральне особистісно-професійне утворення, що формується в процесі фахової підготовки у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) та виявляється у здатності майбутнього офіцера (курсанта, курсантки) правомірно, психологічно стійко, тактично доцільно й технічно ефективно реалізовувати фізичний примус у варіативних умовах СБОУ.

Аналізуючи наукові праці [2, 7, 13, 15], розроблено структуру компонентів зазначеного виду готовності (табл. 1).

Таблиця 1.

Структура компонентів готовності майбутніх офіцерів НГУ

Компонент	Змістове наповнення	Функціональне призначення
Мотиваційно-ціннісний	Професійна мотивація, цінності військової служби, відповідальність, усвідомлення правомірності застосування фізичної сили	Формує внутрішню установку на професійно доцільні дії
Когнітивно-правовий	Знання нормативно-правових підстав, тактичних алгоритмів, біомеханіки прийомів	Забезпечує обґрунтованість вибору силового впливу
Операційно-діяльнісний	Техніка затримання, конвоювання, звільнення від захоплень, дії в групі.	Реалізує прикладний аспект силового контакту
Психофізичний	Стресостійкість, сенсомоторні реакції, витривалість, координаційна стійкість	Забезпечує ефективність дій в екстремальних умовах СБОУ
Рефлексивно-коригувальний	Самоаналіз, оцінювання помилок, корекція поведінки, перенесення досвіду	Сприяє самовдосконаленню та адаптації

Джерело: розроблено автором на основі теоретичного аналізу.

Запропонована в табл. 1 структура дозволяє розглядати готовність майбутнього офіцера НГУ не як суму окремих навичок, а як цілісну полікомпонентну систему, у якій кожен структурний елемент виконує автономну функцію, водночас перебуваючи в тісному взаємозв'язку з іншими компонентами. Відповідно до результатів аналізу науково-методичної літератури [1, 3, 8, 10, 12, 14], сформовано логічну схему поетапного формування досліджуваного виду готовності (табл. 2).

Таким чином, процес формування готовності доцільно інтерпретувати як поетапно організовану педагогічну систему, у якій розвиток кожного наступного компоненту спирається на попередньо сформовані особистісні та професійні передумови. Наукова новизна цього підходу полягає

у тому, що вперше для системи професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ структуровано не лише компоненти готовності, але й логіку їх поетапного формування, що створює методологічне підґрунтя для розроблення критеріїв, показників та експериментальної програми педагогічної апробації.

Логічним продовженням теоретичного обґрунтування сутності, змісту та структури формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС є розроблення критеріально-рівневої моделі її діагностування. Запропонований підхід ґрунтується на положенні про те, що кожному структурному компоненту відповідає релевантний критерій оцінювання, система показників прояву та рівнева шкала сформованості.

У межах авторської концепції критеріальний апарат виконує подвійну функцію: з одного боку, забезпечує можливість теоретичної верифікації моделі, а з іншого – створює методичне підґрунтя для майбутньої педагогічної апробації в системі професійної підготовки представників досліджуваної категорії.

Наведені в табл. 3 критерії та показники забезпечують комплексне оцінювання не лише наявності окремих умінь, а й ступеня інтеграції професійно важливих якостей у цілісну систему готовності.

Таблиця 2.

Логічна схема поетапного формування зазначеного виду готовності майбутніх офіцерів НГУ

Етап формування	Провідний компонент	Очікуваний результат
Ціннісно-орієнтаційний	Мотиваційно-ціннісний	Усвідомлення професійної значущості та правових меж застосування фізичної сили
Теоретико-аналітичний	Когнітивно-правовий	Засвоєння знань, алгоритмів і моделей оцінки загроз
Практико-моделювальний	Операційно-діяльнісний	Сформованість прикладних умінь у варіативних сценаріях
Стрес-адаптивний	Психофізичний	Стійкість до навантаження, дефіциту часу та ризику
Рефлексивно-узагальнювальний	Рефлексивно-коригувальний	Самокореція та перенесення досвіду у нові ситуації

Джерело: розроблено автором на основі теоретичного аналізу.

Рівнева градація, представлена в таблиці 4, дозволяє здійснювати як поточний моніторинг динаміки професійного становлення курсантів, так і підсумкове оцінювання результативності авторської педагогічної моделі.

Таблиця 3.

Критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС

Компонент	Критерій	Показники
Мотиваційно-ціннісний	Мотиваційно-аксіологічний:	професійна вмотивованість, усвідомлення відповідальності, орієнтація на правомірність дій
Когнітивно-правовий	Знаннєво-аналітичний:	повнота правових знань, розуміння алгоритмів дій, здатність оцінювати рівень загрози
Операційно-діяльнісний	Процесуально-прикладний:	точність техніки, швидкість виконання, варіативність прийомів, адаптація до сценарію.
Психофізичний	Функціонально-стійкісний:	стресостійкість, сенсомоторна реакція, координація, спеціальна витривалість.
Рефлексивно-коригувальний	Оціночно-рефлексивний:	здатність до самоаналізу, виправлення помилок, перенесення досвіду.

Джерело: розроблено автором на основі теоретичного аналізу.

Таблиця 4.

Рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ЗФВС

Рівень	Характеристика прояву
Високий:	стійка мотивація, глибокі правові знання, технічно точні та адаптивні дії, висока психофізична стійкість, розвинена рефлексія
Достатній:	наявні сформовані знання та вміння, здатність діяти у типових сценаріях, незначні труднощі в умовах стресу
Середній:	фрагментарність знань, нестабільність техніки, потреба у зовнішньому контролі, помірний стресостійкість
Низький:	недостатня мотивація, поверхові знання, помилки у виборі техніки, низька адаптивність і слабка самокореція

Джерело: розроблено автором на основі теоретичного аналізу.

Практична цінність запропонованого наукового підходу полягає у можливості використання розроблених критеріїв і показників для: створення діагностичних карт експертного оцінювання; розроблення анкет мотиваційного та рефлексивного профілю; формування тестових пакетів з

правової та тактико-спеціальної підготовки; оцінювання результатів ситуаційного моделювання; визначення ефективності експериментальної програми спеціальної фізичної підготовки.

Таким чином, розроблена критеріально-рівнева модель є завершальним елементом авторської теоретичної концепції та створює надійну основу для наступного етапу дослідження – педагогічного експерименту з перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування заходів фізичного впливу, сили.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного теоретичного дослідження здійснено комплексне наукове обґрунтування сутності, змісту та структури формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування заходів фізичного впливу, сили в реаліях сьогодення. На підставі аналізу сучасних наукових джерел, положень військової педагогіки, теорії професійної освіти, спеціальної фізичної підготовки та узагальнення досвіду службово-бойової (оперативної) діяльності підрозділів НГУ уточнено зміст феномену готовності як інтегрального особистісно-професійного утворення, що виявляється у здатності майбутнього офіцера правомірно, тактично доцільно, технічно ефективно та психологічно стійко реалізовувати заходи фізичного впливу у варіативних умовах СБОД (виконання завдань за призначенням).

Наукову новизну дослідження становить те, що вперше в аспекті професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ теоретично обґрунтовано полікомпонентну структуру формування зазначеної готовності, до якої включено: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-правовий, операційно-діяльнісний, психофізичний та рефлексивно-коригувальний компоненти. Доведено, що їх системна взаємодія забезпечує цілісність процесу професійного становлення майбутнього офіцера до дій у ситуаціях безпосереднього силового контакту.

Важливим результатом дослідження стало розроблення авторської поетапної логіки формування готовності, яка охоплює ціннісно-орієнтаційний, теоретико-аналітичний, практико-моделювальний, стрес-адаптивний та рефлексивно-узагальнювальний етапи. Запропонований підхід дозволяє розглядати процес підготовки як педагогічно керовану систему послідовного розвитку професійно важливих якостей, знань, умінь і поведінкових стратегій майбутнього офіцера.

Теоретично значущим є також розроблення критеріально-рівневої моделі діагностування сформованості готовності, яка включає систему критеріїв, релевантних показників та чотирирівневу шкалу оцінювання (високий, достатній, середній, низький). Це створює методологічне підґрунтя для подальшої педагогічної верифікації ефективності авторської моделі в умовах освітнього процесу закладів вищої військової освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання під час модернізації програм спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ; розроблення навчально-методичного забезпечення дисциплін тактико-спеціального спрямування; створення фондів діагностичних засобів оцінювання готовності курсантів і курсанток; удосконалення системи підготовки до дій у контактній фазі службово-бойового зіткнення; проектування педагогічного експерименту.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаються в розробленні та експериментальній перевірці ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування заходів фізичного впливу, сили, а також у розробленні відповідної педагогічної технології для системи спеціальної фізичної підготовки у ВВНЗ інституції СБОУ.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Під час підготовки цієї роботи автором не використано інструментів штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Беліков І. О., Жембровський С. М., Погребняк Д. В. Формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту під час дії правового режиму воєнного стану. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15.* 2025. Вип. 194. С. 36-41. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.07\(194\).06](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.07(194).06)
2. Бондарович О. П., Богданов М. В. Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням із акцентом на використання високофункціональних комплексів фізичних вправ. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15.* 2024. Вип. 1. С. 32-38. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).07](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).07)
3. Боровик М. О., Мартиненко О. М., Оленченко В. В., Супронюк М. В., Кулібаба С. О. Передумови удосконалення спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ підрозділів спеціального призначення. *Інноваційна педагогіка.* 2022. Вип. 1. С. 143-148. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.1.30>
4. Гнидюк О. Формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до управління прикордонним підрозділом. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки.* 2023. Вип. 34. С. 43-56. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v34i3.1428>

5. Кисленко Д., Бондаренко В. Впровадження методик формування військово-прикладних навичок у фізичній підготовці майбутніх офіцерів. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2024. Вип. 32. С. 36-41. [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-35-43](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-35-43)
6. Ковальчук Р., Багас О. Рукопашний бій як один із засобів фізичної та психологічної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України. *Збірник наукових праць Національної академії ДПСУ*. 2021. Вип. 24. С. 192-209. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v24i1.639>
7. Любич Р. І., Хоменко О. С., Зонов О. В., Абраменко О. О., Большаков О. О. Розроблення бойової системи службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 27. С. 69-73. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/27.14>
8. Міршук О. Є. Рефлексивний підхід у професійній підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Проблеми розвитку освіти на сучасному етапі*. 2021. Вип. 70. С. 23-30. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-70-23-30>
9. Марков О. В., Самсонов Ю. В., Бородин С. В., Шемчук В. А., Атаманенко І. О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. С. 60-74. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.39>
10. Маняк С., Откидач В. С., Корчагін М., Гарбузов О. А. Перспективи удосконалення СФП курсантів СБУ. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. Вип. 174. С. 98-102. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2\(174\).23](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).23)
11. Москаленко М. В., Откидач В. С., Корчагін М. В., Балдецький А. А. Формування психофізичної готовності військовослужбовців засобами СФП. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2022. Вип. 154. С. 63-67. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.9\(154\).15](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.9(154).15)
12. Первачук О., Одеров А., Романчук С., Куцевол Р., Сіроштан І., Бабич М., Лещінський О., Феніч Р., Арабський А., Андреев С. Вплив засобів рукопашного бою на розвиток фізичних якостей військовослужбовців. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2023. Вип. 28. С. 38-44. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28\(1\).38-44](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28(1).38-44)
13. Пономарьов В., Гунченко В., Воронцов О., Ткачук О., Абраменко О., Потапчук С., Кужель М., Степанков С., Андреев С. Стан організації і реалізації занять з рукопашного бою та психологічної підготовки курсантів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2023. Вип. 28. С. 232-239. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28\(4\).232-239](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28(4).232-239)
14. Пришва О. Б., Бутенко А. Є., Нестеров О. С., Гром Т. В., Грицай В. В., Павлов Р. В. Формування практичної підготовленості майбутніх офіцерів до організації форм фізичної підготовки із військовослужбовцями різних вікових груп. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. Вип. 174. С. 156-163. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2\(174\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).34)
15. Пронтенко В. В., Старчук О., Гусак О., Дятел А., Хлібович І. В., Плева К., Рябуха О. Вплив засобів СФП на формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до професійно-бойової діяльності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2025. Вип. 141. С. 106-110. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10\(141\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).22)
16. Сороколіт Н., Римар О., Шевець У., Галашевський Г., Пилипчак І., Полтавець А., Балдецький А. Дослідження формування стану психологічної підготовленості військовослужбовців-рукопашників у процесі змагальної діяльності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. Вип. 180. С. 182-188. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7\(180\).37](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7(180).37)
17. Феніч Р. Моделювання умов бойової діяльності як умова вдосконалення професійноприкладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 27. С. 109-115. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.1.308749>
18. Хоменко П., Феніч Р. Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх офіцерів в умовах моделювання умов бойової діяльності. *Педагогічні науки*. 2023. Вип. 82. С. 35-39. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.82.295086>
19. Чистякова І., Драга І. Підготовка військовослужбовців у закладах вищої освіти України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. Вип. 96. С. 196-205. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.02/196-205>
20. Шаршаткін Д. Сутність й особливості змісту професійної компетентності офіцерів – фахівців з організації розвідувально-інформаційної роботи. *Серія: педагогічні науки*. 2024. Вип. 36. С. 171-185. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v36i1.1590>

References

1. Bielikov I. O., Zembrovskiy S. M., Pohrebniak D. V. Formuvannya profesiinoi kompetentnosti u maibutnikh ofitseriv – fakhivtsiv fizychnoi pidhotovky i sportu pid chas dii pravovoho rezhyumu voiennoho stanu. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15*. 2025. Vyp. 194. S. 36-41. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.07\(194\).06](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.07(194).06) (in Ukrainian)
2. Bondarovykh O. P., Bohdanov M. V. Formuvannya hotovnosti maibutnikh ofitseriv do vykonannya zavdan za pryznachenniam iz aktsentovanykh vykorystanniam vysokofunktsionalnykh kompleksiv fizychnykh vprav. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15*. 2024. Vyp. 1. S. 32-38. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).07](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).07) (in Ukrainian)
3. Borovyk M. O., Martynenko O. M., Olenchenko V. V., Suproniuk M. V., Kulibaba S. O. Peredumovy udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv NPU pidrozdiliv spetsialnoho pryznachennia. *Innovatsiina pedahohika*. 2022. Vyp. 1. S. 143-148. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.1.30> (in Ukrainian)

4. Hnydiuk O. Formuvannya hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do upravlinnia prykordonnym pidrozdilom. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohichni nauky.* 2023. Vyp. 34. S. 43-56. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v34i3.1428> (in Ukrainian)
5. Kyslenko D., Bondarenko V. Vprovadzhenia metodyk formuvannya viiskovo-prykladnykh navychok u fizychnii pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy.* 2024. Vyp. 32. S. 36-41. [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-35-43](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-35-43) (in Ukrainian)
6. Kovalchuk R., Bagas O. Rukopashnyi bii yak odyin iz zasobiv fizychnoi ta psykhologichnoi pidhotovky personalu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii DPSU.* 2021. Vyp. 24. S. 192-209. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v24i1.639> (in Ukrainian)
7. Liubchych R. I., Khomenko O. S., Zonov O. V., Abramenko O. O., Bolshakov O. O. Rozroblennia boiovoi systemy sluzhbovo-prykladnoho rukopashnoho boiu maibutnikh ofitseriv. *Innovatsiina pedahohika.* 2020. Vyp. 27. S. 69-73. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/27.14> (in Ukrainian)
8. Mirshuk O. Ye. Refleksyvnyi pidkhdid u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy. *Problemy rozvytku osvity na suchasnomu etapi.* 2021. Vyp. 70. S. 23-30. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-70-23-30> (in Ukrainian)
9. Markov O. V., Samsonov Yu. V., Borodin S. V., Shemchuk V. A., Atamanenko I. O. Formuvannya profesiynykh kompetentnosti maibutnikh ofitseriv riznykh instytuttsii sektoru bezpeky i oborony Ukrainy v systemi vohnievoi pidhotovky iz vykorystanniam suchasnykh tekhnichnykh zasobiv navchannia. *Innovatsiina pedahohika.* 2021. Vyp. 32. S. 60-74. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.39> (in Ukrainian)
10. Maniak S., Otkydach V. S., Korchahin M., Harbuzov O. A. Perspektyvy udoskonalennia SFP kursantiv SBU. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15.* 2024. Vyp. 174. S. 98-102. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2\(174\).23](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).23) (in Ukrainian)
11. Moskalenko M. V., Otkydach V. S., Korchahin M. V., Baldetskyi A. A. Formuvannya psykhofizychnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtziv zasobamy SFP. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15.* 2022. Vyp. 154. S. 63-67. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.9\(154\).15](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.9(154).15) (in Ukrainian)
12. Pervachuk O., Oderov A., Romanchuk S., Kutsevol R., Sirostan I., Babych M., Leshchynskiy O., Fenich R., Arabskyi A., Andreev S. Vplyv zasobiv rukopashnoho boiu na rozvytok fizychnykh yakosti viiskovosluzhbovtziv. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka.* 2023. Vyp. 28. S. 38-44. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28\(1\).38-44](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28(1).38-44) (in Ukrainian)
13. Ponomarov V., Hunchenko V., Vorontsov O., Tkachuk O., Abramenko O., Potapchuk S., Kuzhel M., Stepankov S., Andreev S. Stan orhanizatsii i realizatsii zaniat z rukopashnoho boiu ta psykhologichnoi pidhotovky kursantiv. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka.* 2023. Vyp. 28. S. 232-239. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28\(4\).232-239](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2023-28(4).232-239) (in Ukrainian)
14. Pryshva O. B., Butenko A. Ye., Nesterov O. S., Hrom T. V., Hrytsai V. V., Pavlov R. V. Formuvannya praktychnoi pidhotovlenosti maibutnikh ofitseriv do orhanizatsii form fizychnoi pidhotovky iz viiskovosluzhbovtzivamy riznykh vikovykh hrup. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15.* 2024. Vyp. 174. S. 156-163. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2\(174\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).34) (in Ukrainian)
15. Pronenko V. V., Starchuk O., Husak O., Diatel A., Khlivovych I. V., Plieva K., Riabukha O. Vplyv zasobiv SFP na formuvannya fizychnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv do profesiino-boiovoi diialnosti. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15.* 2025. Vyp. 141. S. 106-110. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10\(141\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).22) (in Ukrainian)
16. Sorokolit N., Rymar O., Shevtsiv U., Halashevskiy H., Pylypchak I., Poltavets A., Baldetskyi A. Doslidzhennia formuvannia stanu psykhologichnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtziv-rukopashnykiv u protsesi zmahalnoi diialnosti. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15.* 2024. Vyp. 180. S. 182-188. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7\(180\).37](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7(180).37) (in Ukrainian)
17. Fenich R. Modeliuvannia umov boiovoi diialnosti yak umova vdoskonalennia profesiino-prykladnoi fizychnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv. *Pedahohichni nauky.* 2024. Vyp. 27. S. 109-115. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.1.308749> (in Ukrainian)
18. Khomenko P., Fenich R. Profesiino-prykladna fizychna pidhotovka maibutnikh ofitseriv v umovakh modeliuvannia umov boiovoi diialnosti. *Pedahohichni nauky.* 2023. Vyp. 82. S. 35-39. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.82.295086> (in Ukrainian)
19. Chystiakova I., Draha I. Pidhotovka viiskovosluzhbovtziv u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii.* 2020. Vyp. 96. S. 196-205. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.02/196-205> (in Ukrainian)
20. Sharshatkin D. Sutnist y osoblyvosti zmistu profesiinoi kompetentnosti ofitseriv – fakhivtsiv z orhanizatsii rozvidualno-informatsiinoi roboty. *Serii: pedahohichni nauky.* 2024. Vyp. 36. S. 171-185. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v36i1.1590> (in Ukrainian)

| Матеріал надійшов до редакції: 24.03.2026 р. | Прийнято до друку: 02.05.2026 р. | Опубліковано: 29.05.2026 р. |

